proLékaře.cz | 15.2.2026

Vážené kolegyně, vážení kolegové

uzavíráme další ročník časopisu Clinical Osteology, a tedy uzavíráme také rok 2023. Rok v klinické osteologii „nabitý událostmi". Některé z nich je potřeba alespoň krátce zmínit dříve, než se dostanu k obsahu tohoto čísla a k časopisu vůbec.

Jistě každý najdete při ohlédnutí se zpět řadu důležitých okamžiků a skutečností a pohled každého z nás se v něčem jistě liší. Co je ale nepochybně důležité pro všechny klinické osteology v ČR, ale hlavně pro náš obor a naše pacienty je spuštění tzv. Populačního programu včasného záchytu osteoporózy. Trvalo to mnoho let, máme za sebou několik více či méně úspěšných (nebo, chcete-li, neúspěšných) pokusů. Už to vypadalo téměř beznadějně, ale tentokrát jsme společným úsilím SMOS, Sdružení praktických lékařů ČR, České gynekologické a porodnické společnosti ČLS JEP (a především ve spolupráci se Sdružením soukromých gynekologů ČR) našli společnou řeč i s vedením Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR. Naše „lékařská" strana jasně deklarovala nezbytnost změnit situaci, ve které ČR patří mezi země Evropské unie s velmi nízkým diagnostickým potenciálem (a nedostatkem diagnostických DXA-přístrojů), obrovským deficitem ve včasném záchytu (diagnostic gap) i sekundární prevenci (FLS) a nedostatečném rozšíření (dostupné!) léčby (treatment gap). Úsilí jednotlivých pracovišť, byť místně velmi úspěšné například v programu FLS, nemůže nahradit celostátní systémové řešení. Vedení VZP vědomo si závažnosti problému bylo velmi vstřícné a společně s námi velmi ochotné problém řešit. Tak s platností od 1. dubna 2023 vznikl zmíněný Populační program.

Musím přiznat, že jsme ani netušili, s jak velkým zájmem se u praktických lékařů a registrujících gynekologů setká. V rámci Programu (jak jistě všichni víte) vznikla možnost, aby jak praktický lékař, tak ambulantní gynekolog mohli požádat o souhlas s nasmlouváním DXA-přístroje a jeho provozováním. Nyní tedy mohou (mnohem raději říkám „musí") pacientky a pacienty s primární osteoporózou i léčit. Vyšetření (odstupňované dle věku s využitím dotazníku FRAX a stanovení BMD metodou DXA) se stalo automatickou součástí pravidelných preventivních prohlídek. Rozšířením preskripce bisfosfonátů pro všechny lékařské specializace se rozšířil terapeutický prostor pro antiresorpční léčbu. Dokážete (ale možná ani nedokážete) si představit, že to byla obrovská práce, a chci všem, kteří se na její přípravě a realizaci podíleli, moc a moc poděkovat. Nechci jmenovat všechny členy výboru SMOS, kteří se na úspěšném spuštění Populačního programu podíleli, ale přece jenom musím zmínit alespoň prim. MUDr. Richarda Piknera, Ph.D., a pro „záznam do historie" rád zmíním z našich partnerů předsedu České gynekologické a porodnické společnosti a Sdružení soukromých gynekologů ČR pana MUDr. Vladimíra Dvořáka, Ph.D., dále předsedu Sdružení praktických lékařů ČR pana MUDr. Petra Šonku, dále také pana PhDr. Mgr. Jana Bodnára, LL.M., náměstka ředitele VZP, a všechny jejich spolupracovníky a samozřejmě mnoho dalších.

Během krátké doby požádalo o souhlas s nákupem a provozováním DXA mnoho desítek (nyní už přes 100) kolegů z terénu a na mnoha místech ČR se už program úspěšně rozbíhá. Není to jednoduché – školíme kolegy „z terénu" v základech diagnostiky, a především terapie osteoporózy. Kurzem pro lékaře již prošlo téměř 150 kolegů a kolegyň. Ještě větší počet proškolených je mezi sestrami (správněji nelékařskými zdravotnickými pracovníky), u kterých se toto vzdělávání „potkává" i se změněnými Národními radiologickými standardy a z nich vyplývajícími nutnými školeními. Co nás ale těší nejvíce, je skutečnost, že to snad nikdo nebere jako nepříjemnou povinnost, ale že o školení a další a další přednášky i nad rámec povinností je opravdu zájem. A mnohdy o školení v daleko širším rozsahu, než je tzv. povinný. Dokonce někteří z kolegů v „terénních praxích" projevují zájem i o možnost atestace z klinické osteologie!

Nelze zastírat, že to přineslo i mnoho problémů. Program se rozbíhá pomalu a zatím extrémně přetěžuje současná osteologická pracoviště. Prodlužují se objednací doby návštěv pacientů, narůstá neklid a nervozita přetížených osteologů. Není, bohužel, vzácností, že kolegové z ambulantních pracovišť si „rádi" pořídí DXA-přístroj, provozují ho, ale do terapie už se zapojit nechtějí. To by ovšem zcela popřelo smysl celého Programu! Proto budeme společně s plátci zdravotní péče v tomto ohledu důrazně usilovat o nápravu a vytvářet tlak na jednotlivá pracoviště, aby propojovala diagnostiku s terapií na jednom místě, což je jediné smysluplné. Pevně věřím, že jsou to problémy přechodné, „startovací" a že je úspěšně překonáme. Koneckonců vlastně musíme! Takovou šanci o zásadní zlepšení péče o nemocné s osteoporózou jsme totiž doposud nikdy neměli – a pokud ji nevyužijeme nyní, tak už ji nikdy mít nebudeme!

Rok 2023 však samozřejmě nebyl naplněn jen Populačním programem. Uskutečnil se společný kongres SMOS a SOMOK v Olomouci a byl velmi úspěšný – odborně, lidsky i organizačně. Zazněly skvělé přednášky domácích i zahraničních kolegů (pořád mám v sobě a už se toho patrně nezbavím, že slovenské kolegy považuji za „domácí"),

proLékaře.cz | 15.2.2026

které ukázaly další posun oboru kupředu, přinesly mnoho dobrých podnětů a zajímavostí, stejně jako přednesené kazuistiky, trendová a posterová sdělení. Kéž nám ta tradice, zájem a kvalita vydrží! Příští kongres bude na Slovensku a už se na něj jistě s mnoha z vás těším. Nelze ale nepřipomenout, že také v roce 2024 proběhne tradiční plzeňská konference Sekundární osteoporóza. Její program máte do značné míry možnost sestavovat sami, tak toho využijte – a přijeďte do Plzně!

Samozřejmě není vše růžové. Potýkáme se s přetížeností pracovišť, jak jsem již výše zmínil, prodlužují se objednací doby, což občas ústí v narůstající nervozitu a celkovou dysharmonii – ale věřím, že to vše je jen přechodné.

Co zatím „přechodné" není a co je alarmující, je přetrvávající kritický nedostatek kvalitních článků do časopisu Clinical Osteology. Jistě je plno kvalitních osteologických časopisů ve světě, dnes naštěstí většinou bez problémů zájemcům dostupných. Považoval bych ale za chybu a věřím, že i většina členů SMOS a SOMOK, kdybychom ztratili „vlastní časopis" českých a slovenských osteologů. V konkurenci zahraničních odborných časopisů s významným impakt faktorem, v současnosti otevřených pro publikování původních prací i autorům z Česka a Slovenska, nemá a nebude mít Clinical Osteology šanci získat od „domácích" autorů práce špičkové vědecké a výzkumné kvality, a tak nebude mít (pro akademická pracoviště téměř nezbytný) významný impact factor, což je pro autory demotivující. To je pochopitelné a obě odborné společnosti, redakční rada i vydavatel to musejí přijmout jako fakt. Přesto bychom si měli všichni uvědomit, že pokud jsme schopni uspořádat zajímavé a odborně přínosné kongresy dvou společností a máme si co sdělit, stejně tak je to možné a náležité činit i na stránkách našeho společného časopisu. Náš časopis nám všem nabízí možnost publikovat kvalitní přehledové články o zajímavostech z oboru, kazuistiky, komentáře a další texty. Nebojte se přispět ani vy! Každý z vás je schopen napsat zajímavé sdělení z praxe, probrat zajímavý případ – a všichni se z toho můžeme poučit, případně přidat vlastní zkušenosti. Je to – a může to být – vlastně taková na papír přenesená diskuse s kolegy. Časopis by měl fungovat jako otevřené fórum všech osteologů i ostatních odborníků, kteří se při péči o své pacienty dostanou k osteologické problematice. Na kongresech si rádi podiskutujeme – udělejme to občas i písemně, protože jak víme, „littera scripta manet". Redakce je velmi otevřená dalším textům, námětům, komentářům, tak zvaným dopisům redakci, ale i otázkám, které mohou vyvolat další diskusi a odpovědi. Vždyť je a může to být zajímavé pro všechny. Využijte toho – časopis je nás všech!

Letošní čtvrté číslo má několik textů věnovaných nejen vápníku, ale i některým dalším minerálním látkám. Možná jim věnujeme nedostatečnou pozornost, možná bychom o nich měli vědět více – tak máme příležitost s tím začít. To by také měla být role našeho časopisu – vzdělávat.

Přeji vám všem úspěšný rok 2024, přeji úspěšný rozvoj Populačnímu programu a dalšímu zlepšení péče o naše pacienty a přeji i našemu časopisu, abyste jej všichni vnímali jako „náš" a přispívali do něj.

S úctou
Vladimír Palička

prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.
předseda Společnosti pro metabolická onemocnění skeletu, zástupce vedoucího odborného redaktora časopisu Clinical Osteology